

Ärende: VN/1972/2020

Begäran om utlåtande om ett utkast till statsrådets utbildningspolitiska redogörelse

Lausunnonantajan lausunto

Allmänna kommentarer om redogörelsen.

Statsrådets utbildningspolitiska redogörelse är en ambitiös helhet som beskriver visionen för utbildning och forskning år 2040. Den lyfter fram utbildningens och forskningens höga kvalitet i Finland. Dessutom poängterar den medborgaraktivitetens betydelse i vårt samhälle. Bildningsalliansen håller med om att kvalitativ utbildning och forskning är av stor betydelse för ett jämlikt och demokratiskt välfärdssamhälle samt för vårt lands konkurrenskraft i ett globalt sammanhang.

Bildningsalliansen vill poängtera att vårt välfärdssamhälle, vår demokrati och vår utbildning bygger på en balans mellan formell och nonformell utbildning. Den balansen behöver man värna om såväl då man gör utbildningspolitiska reformer som då man allokerar resurser för de olika verksamheterna eller gör omstruktureringar i utbildningssystemet. Individens möjlighet till livslångt lärande är en garanti för kompetensutveckling och bidrar till välmående och ett meningsfullt liv.

Den grafiska presentationen av det finländska utbildningssystemet visar på ett visst silotänkt där de olika läroinrättningsformerna och utbildningsstadierna finns i sina egna lådor. Bilden ger kanske en bild av utbildningssystemet idag men med tanke på behoven i framtiden är den inte en bra beskrivning. Vad gäller den fria bildningen känns det konstlat att placera den vid sidan om den övriga utbildningsstrukturen, eftersom den egentligen finns inne i hela utbildningssystemet och mellan de olika utbildningsstadierna. Vi har medborgarinstitut som samarbetar med gymnasier och erbjuder kurser för deras studerande. Vi har sommaruniversitet som erbjuder akademiska kurser. Folkhögskolan har utbildningar för ungdomar vid olika övergångsskeden mellan utbildningar och är en del av den utvidgade läroplikten. Idrottsutbildningscenter och studiecentraler erbjuder utbildningar, kurser och verksamhet under olika skeden i barns, ungas och vuxnas liv. Den fria bildningen erbjuder också grundläggande konstundervisning.

Redogörelsens innehåll är systematiskt uppbyggt kring de olika utbildningsnivåerna och läroinrättningsformerna. Det här ger en bild av de olika utbildningarnas särdrag och utmaningar samt vilka åtgärder som krävs för att visionen ska nås. Strukturen på redogörelsen gör det ibland svårt att se, att man egentligen kunde prata om ekosystem av olika utbildningsnivåer och läroinrättningar i framtiden. Flexibla utbildningar som svarar på regionala och nationella behov kräver samarbete mellan olika utbildningsanordnare, arbetsliv och samhällets olika aktörer. Det saknas en helhetsbild eller modell på hur man tänker sig att utbildningssystemet och finansieringen kunde se ut i framtiden samt hur den kan tillåta flexibla arrangemang av utbildning för den studerande.

Kommentarer till kapitel 2. Vision/mål – utbildning och forskning mot 2040-talet

Visionen är ambitiös och beskriver bredden på vår utbildning samt forskningens betydelse för samhällsutvecklingen. Bildningsalliansen understöder visionen och de målsättningar man har med den.

Bildningsalliansen vill poängtera att både den formella och nonformella utbildningen behövs. Det garanterar lika möjligheter för alla att vara delaktiga och aktiva i det finländska samhället. Det är viktigt att finländarna har en hög och relevant utbildningsnivå men lika väl behöver vi medborgare som mår bra och aktivt kan delta i arbetslivet samt i samhället i övrigt. Enligt Lagen om fritt bildningsarbete syftar den fria bildningen till ”att utifrån principen om livslångt lärande anordna utbildning som stöder sammanhållningen och jämlikheten i samhället samt ett aktivt medborgarskap. Målet för undervisningen inom det fria bildningsarbetet är att främja individers mångsidiga utveckling, välmående och välfärd och att främja demokrati, pluralism, hållbar utveckling, kulturell mångfald och internationalism.”

Bildningsalliansen understöder förslaget att man gör en plan för hur den utbildningspolitiska redogörelsen ska förverkligas och finansieras.

Kommentarer till kapitel 3.1 Småbarnspedagogik samt förskoleundervisning och grundläggande utbildning

Bildningsalliansen anser att det är bra att man vill satsa på att utveckla en kvalitativ småbarnspedagogik och grundläggande utbildning, med tillräcklig och kompetent pedagogisk personal. Redogörelsen poängterar att grundfinansieringen ska öka genom att man drar ner på den projektbaserade finansieringen. En tillräcklig grundfinansieringen är en garanti för en kvalitativ verksamhet.

En positiv särbehandling av den svenska utbildningen ifråga om finansiering kan ibland vara motiverad i regioner där den demografiska utvecklingen visar på ett minskat antal elever men där man behöver garantera en tillgänglig utbildning.

Bildningsalliansen understöder strävan efter att säkerställa förutsättningar för lärande för barn och unga med en annan kulturell bakgrund än finländsk och att man sätter speciellt fokus både på övergångsskeden mellan utbildningar och på språkinläringen. Det är viktigt att man följer upp åtgärderna så att man kan säkerställa att de har medfört önskat resultat och att resurserna motsvarar det behov som finns.

Ett program för att utveckla undervisningen i finska och svenska som andraspråk ska inledas. Bildningsalliansen understöder åtgärdsförslaget och vill påpeka att det för tillfället inte finns någon behörighetsgivande utbildning för lärare som undervisar svenska som andraspråk. Det här är något som måste åtgärdas.

Redogörelsen nämner att "genomslagskraften och styrningen av småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen samt det fria bildningsarbetet stärks genom att ta fram och genomföra ett ramverk för datahantering som grundar sig på nationella strategier och författningar. Genom verksamheten säkerställs kompatibla informationsresurser, -modeller och -system, i vilka kunskapsbasens enhetlighet, datasäkerheten och dataskyddet beaktas." Bildningsalliansen understryker att det inom den fria bildningen fortfarande ska vara frivilligt för individen att ingå i olika informationsresurser.

Kommentarer till kapitel 3.2 Andra stadiet

Bildningsalliansen understöder de målsättningar man har för att stärka jämlikheten och likvärdigheten i utbildningen samt de förändringar som behövs på andra stadiet för att kunna nå målsättningarna med det kontinuerliga lärandet.

Bildningsalliansen noterar att redogörelsen inte tar upp den utvidgade läroplikten och folkhögskoleutbildning för läropliktiga. Orsaken är säkerligen att lagen inte var godkänd i det skede man skrev redogörelsen. Eventuellt kunde man nu komplettera redogörelsen med den utvidgade läroplikten och de möjligheterna som den medför. Folkhögskolan kan fr.o.m. hösten 2021 erbjuda utbildning enligt läroplansgrunder för folkhögskolornas utbildning inom det fria bildningsarbetet som riktar sig till läropliktiga. Den här möjligheten bör beaktas och nämnas i redogörelsen, speciellt nu då lagen trätt ikraft. Folkhögskoleutbildningen för läropliktiga ger unga möjligheten att under ett läsår bl.a. förbättra sina grundläggande färdigheter och studiefärdigheter för att sedan lyckas bättre med sina studier på andra stadiet.

Bildningsalliansen understöder förslaget att man främjar språkkunskaper hos studerande med invandrarbakgrund. Det finns olika möjligheter för nyanlända att förbättra sina språkkunskaper efter den grundläggande utbildningen och innan man fortsätter på andra stadiet. Nyanlända har möjlighet att fortsätta i grundläggande undervisning för vuxna (ifall man inte avlagt den grundläggande utbildningen), integrationsutbildning som frivilliga studier, folkhögskoleutbildning för läropliktiga och handledande utbildningar för examen. Bildningsalliansen vill påpeka att det också måste finnas möjlighet i gymnasierna att förbättra sina språkkunskaper.

Bildningsalliansen vill lyfta fram att samarbetet mellan den fria bildningen och andra stadiets yrkes- och gymnasieutbildning kunde utökas. Det borde kunna vara möjligt att parallellt gå dessa utbildningar t.ex. vad gäller integrations- och språkfrämjande undervisning. Det här skulle underlätta tillgängligheten till utbildning och främja jämlikhetsprincipen.

Kommentarer till kapitel 3.3 Högskolor

Bildningsalliansen understöder de åtgärder som ska främja utländska studerandes möjlighet att integreras och inkluderas i det finländska samhället och arbetslivet. Även handledande utbildning för universitetsstudier är något som främjar studier på tredje stadiet. Bildningsalliansen vill lyfta fram folkhögskolans utbildningslinjer som förbereder inför högskola och där man även kan erhålla studiepoäng i olika universitetsämnen. Även personer med funktionsnedsättning ska ha möjlighet att delta i högskoleutbildning.

Studerande med annat modersmål än våra nationalspråk ska ha möjlighet till språkinläring. Det kan t.ex. förverkligas i samarbete med läroinrättningar inom den fria bildningen genom att skapa flexibla studiehelheter eller digitala lösningar som svarar mot individens behov.

Kommentarer till kapitel 3.4 Vetenskap och vetenskaplig information

-

Kommentarer till kapitel 3.5 Fritt bildningsarbete

Bildningsalliansen understöder de åtgärdsförslag som finns för fritt bildningsarbete. Den fria bildningen vill vara en del av det kontinuerliga lärandet och ett hållbart samhälle genom att inkludera underrepresenterade grupper i sina utbildningar och sin verksamhet. Genom att erbjuda lågtröskelutbildningar för olika målgrupper bidrar den fria bildningen till att skapa välmående, delaktiga och aktiva medborgare. Den fria bildningen finns representerad i alla finländska kommuner och via samarbete med andra utbildningsaktörer kan vi öka tillgängligheten till utbildning.

Fri bildning sträcker sig genom hela livet. Utbildningarna för nyanlända är en central del av integrationsprocessen och inkluderingen i vårt finländska samhälle, medan folkhögskolans utbildning för läropliktiga är en del av den utvidgade läroplikten. Den fria bildningen erbjuder en mångfald av utbildningar som är lättillgängliga och flexibelt kan formas enligt samhällsliga behov.

Den fria bildningen samarbetar över kommungränser och mellan olika utbildningsstadier samt har goda nätverk på lokalnivå. Den här sakkunskapen och bredden skapar en stadig grund att stå på inför reformen kring det kontinuerliga lärandet.

En tillräcklig statsandelsfinansiering är basen för en kvalitativ utbildning. Den nuvarande finansieringsmodellen ger möjlighet till att snabbt och flexibelt svara mot de bildningsbehov som finns inom regionen och lokalsamhället. Den här flexibiliteten och friheten behöver kvarstå också i framtiden. Den fria bildningen stärker det bildningsutbud som finns inom kommunerna och på regional nivå.

Kommentarer till kapitel 3.6 Kontinuerligt lärande – lärande under yrkeskarriären

Den fria bildningen ska vara en aktiv del av det kontinuerliga lärandet inom regioner och kommuner. Den är en självklar del av det ekosystem man bygger upp kring det kontinuerliga lärandet och tjänster kopplade till det. Den fria bildningen har goda förutsättningar att snabbt och flexibelt erbjuda utbildningar och kurser för t.ex. underrepresenterade grupper.

Det kontinuerliga lärandet måste fungera också på svenska i regionerna och det måste finnas tillräckligt många sakkunniga som har förståelse och kännedom om de finlandssvenska realiteterna.

Kommentarer till kapitel 3.7 Undervisnings- och handledningspersonal och övrig personal

En kompetent pedagogisk personal som uppdaterar sin kompetens kontinuerligt är en grundförutsättning för kvalitativ utbildning. God, objektiv handledning och vägledning under livets olika skeden är en förutsättning för att individens kompetens ska motsvara det behov som finns inom arbetslivet och i samhället i övrigt.

Vi behöver en svenskspråkig handledarutbildning så att vi kan garantera tillräcklig studiehandlednings- och vägledningspersonal i framtiden. Vi behöver personal som kan handleda och vägleda på svenska både unga och vuxna samt har förståelse för de svenska behoven och möjligheterna.

Den fasta pedagogiska personalen inom den svenskspråkiga fria bildningen har en hög behörighetsprocent (90 %). Timpläroarstaben är stor och även dess kompetensbehov behöver tillgodoses.

Kompetensutveckling behövs bl.a. inom områden som kultursensitivitet, anti-rasistisk pedagogik och handledningskompetens.

Kommentarer till kapitel 3.8 Konst- och kulturföstran och -undervisning och grundläggande konstundervisning

Då konst och färdighetsämnen minskat inom den grundläggande utbildningen ökar den grundläggande konstundervisningens betydelse. Den grundläggande konstundervisningen kan främja framtidskompetenser såsom sociala kompetenser, självledarskap, kreativitet, engagemang och företagsamhet.

Den grundläggande konstundervisningen på svenska kunde ingå ett tätare samarbete med utbyte av kunskap och gemensamma utvecklingsprojekt. Samarbetet kunde bidra till en mera jämlik och tillgänglig konstundervisning på svenska.

Kommentarer till kapitel 3.9 Studiestöd

Kommentarer till kapitel 3.10 Utbildning på svenska: situation, mål och åtgärder

Den utbildningspolitiska redogörelsen lyfter förtjänstfullt fram betydelse av den svenskspråkiga utbildningen för den finlandssvenska identiteten, kulturen och framtiden på svenska i Finland.

Bildningsalliansen anser att det behöver finnas tjänstemän inom UKM och i den kommande serviceorganisationen för kontinuerligt lärande som har förståelse, kännedom och ett helhetsansvar för den svenskspråkiga utbildningen. Det bör också noteras att kännedom om integration på svenska är viktigt.

Nationella utredningar som görs inom ramen för NCU:s ansvarsområde ska innehålla tillräcklig data från den svenskspråkiga utbildningssektorn. Det är även viktigt att det finns representanter från den svenskspråkiga utbildningen i aktuella och relevanta arbetsgrupper.

Vidare måste information på svenska ges det svenska utbildningsfältet på lika grunder - det handlar om rättsskydd som idag inte alltid gäller för svenskspråkiga på samma sätt som för dem som talar majoritetsspråket. Digitala informationsresurser måste byggas upp enligt den svenska verkligheten som inte alltid är en översatt version av den finska.

Den svenskspråkiga utbildningen ska utvecklas jämsides med den finskspråkiga men vid behov ska dess särdrag kunna beaktas.

Kommentarer till kapitel 3.11 Lärande och studievägar för personer med invandrabakgrund

Den utbildningspolitiska redogörelsen lyfter förtjänstfullt fram betydelsen av fungerande studiestigar för personer med invandrabakgrund. Bildningsalliansen instämmer med påståendet i redogörelsen om att läroinrättningar som erbjuder de studerande positiva upplevelser av samhörighet, gemenskap och delaktighet är en viktig resurs. Inom den fria bildningen på svenska har vi årligen omkring 2600 studerande som går någon form av utbildning som främjar integrationen samt språk- och kulturfärdigheter hos individen.

För att kunna skapa smidiga studievägar för nyanlända och migranter behövs regionala lösningar och samarbeten mellan utbildningsanordnare, lokala aktörer och näringsliv. De som vägleder och kartlägger individens utbildningsbehov måste ha tillräcklig kännedom om de svenska möjligheterna. Vägledningen ska vara objektiv.

Bildningsalliansen anser att den utvidgade läroplikten främjar denna målgrupps möjligheter till smidiga studiestigar efter den grundläggande utbildningen. Att man inom den fria bildningen fr.o.m. hösten 2021 kommer att kunna synliggöra studerandes kunnande bidrar till att individens kunnande kan erkännas hos mottagande utbildningsanordnare.

Bildningsalliansen vill poängtera att det kan finnas kulturella orsaker som bidrar till att barn med en annan kulturell bakgrund än finländsk inte deltar i småbarnspedagogiken. Att delta i småbarnspedagogiken måste kunna vara ett personligt val som föräldrar gör för sitt barn.

Kommentarer till kapitel 4. Situationsbild och centrala förändringsfaktorer för utbildnings- och forskningssystemet. Skriv vid behov endast ett koncist allmänt utlåtande om kapitlet, och i detalj endast de viktigaste frågorna som ska kommenteras eller som eventuellt saknas.

-

Nordin Henrika
Bildningsalliansen rf